

OVER EPONIEMEN EN ANDERE NAAMGEVERS

Hugo Lambrechts-Augustijns

Een *eponiem* is de naam van een echte of fictieve persoon, die wordt gebruikt om een bepaald object of activiteit aan te duiden. Ontdekkingsreizigers verbinden vaak hun naam aan bepaalde gebieden, plaatsen, rivieren of eilanden. Wordt zulke geografische aanduiding toegepast op een ander begrip, dan spreekt men van een *geoniem*. Enkele voorbeelden: bikini (eiland in de Grote Oceaan), hamburger, krent (Frans voor druiven uit Korinthe of *raisins de Corinthe*), limerick (vijfregelige versvorm, plaats in Ierland), port (wijnsoort, plaats in Portugal), sinaasappel (verbastering van *China's appel*).

Een *toponiem* is een plaatsnaam of geografische aanduiding. Zo betekent Amsterdam de 'dam' in de rivier de 'Amstel'. Zwammerdam komt van Zwadenerdam, een *zwade* is een strook gemaaid gras. De namen van rivieren en strategische, vaak aan rivieren gelegen plaatsen, zijn *hydroniemen*. De IJzer komt van het Keltische *Isera*, Is-ara = woelig water. De Maas komt van het pre-Keltische *Mosa* = vochtig. Leie: *Legia*, Keltisch voor 'waterloop'. Dender: Keltische *Dorma* = woelige beek en de Demer: *Tamara* = donker water.

Gent is afgeleid van *Ganda*, wat 'monding' betekent. Gent ligt strategisch aan de monding van de Leie in de Schelde. Volgens Freddy Michiels is Antwerpen afgeleid van het Keltische *Andouerpis*, dat betekent 'zij die aan beide oevers wonen' en heeft de naam geen verwantschap met 'Handwerpen' of 'Aan de Werf'.

De rode planeet Mars is genoemd naar de Romeinse god van de oorlog. De kraters op deze planeet worden genoemd naar: 1- aardse steden met minder dan 100.000 inwoners, 2- geleerden, 3- (sciencefiction)-schrijvers. Mars is bezaaid met honderdduizenden kraters en bij de laatste telling hadden 933 kraters een naam.

De planeet Venus is genoemd naar de Romeinse godin van de liefde en daarom draagt men de namen van de inslagkraters op deze planeet op aan invloedrijke dames uit de wereldgeschiedenis of meisjesnamen uit dode en levende talen. In totaal heeft het IAU – de Internationale Astronomische Unie, die zich bezig houdt met de naamgeving van astronomische objecten – 879 kraters op Mars een *eponiem* gegeven. In 1997 kreeg een krater de naam *Aminata*. Deze meisjesnaam is van Arabische oorsprong en is het verkleinwoord van *Amina*, geïnspireerd door de Arabische term *Amin*, wat 'betrouwbaar' betekent.

De grote maankraters zijn genoemd naar historische figuren uit de astronomie, bijvoorbeeld de Copernicuskrater. Op de aarde komen relatief weinig inslagkraters voor. De tot dusver grootste ontdekte krater op aarde is de Vredefortkrater in Zuid-Afrika. Het object dat met de aarde botste had een grootte van 10 km en de krater heeft een diameter van ruim 300 km. Deze inslagkrater is zo uniek dat hij is opgenomen in de Werelderfgoedlijst van UNESCO.

De helderste of meest opvallende sterren aan de hemel hebben vaak een Arabische naam. Deze namen stammen af uit de tiende eeuw, de bloeitijd van de Arabische astronomie. Sterrenbeelden kregen een naam die de menselijke fantasie heeft gegeven aan de vorm van de lijnen die een bepaalde verzameling sterren verbindt.

Ik stel voor een groepje van drie kraters op Mars de naam 'De Drie Rozen' te geven.